

Externe reflectie Educatieve bacheloropleiding kleuteronderwijs

Datum	Maandag 14 en dinsdag 15 december 2020
Commissie	
Voorzitter	- Peter Van Petegem, gewoon hoogleraar onderwijswetenschappen, Faculteit Sociale Wetenschappen Universiteit Antwerpen
Commissieleden	- Theo Wubbels, emeritus hoogleraar onderwijswetenschappen Universiteit Utrecht - Wouter Vandewalle, pedagogisch begeleider voor de basisscholen van CEBECO - Katrien De Wilde, opleidingshoofd Vroedkunde en Verpleegkunde Odisee campus Sint-Niklaas
Verslaggever	- Els Alaerts, medewerker dienst Onderwijs en Kwaliteit Odisee
Opleiding	
Gesprek directeur en opleidingsverantwoordelijken	<u>Directeur</u> : Ann Martin <u>Opleidingshoofden</u> : Els Mertens, Steven Vanmol
Deelnemers speeddate campus Aalst	<u>Docenten</u> : Ellen De Decker, Leen De Zutter, Johan De Wilde, <u>Studenten</u> : Mieke Cardon, Veerle De Cock, Axelle Kiekens,
Deelnemers speeddate campus Brussel	<u>Docenten</u> : Marlies Algoet, Ilse Banck, Jaantje Verbruggen, Ruth Alberts <u>Studenten</u> : Lieselot De Rijck, Indra De Cocker, Eef De Spiegeleer
Groepsgesprek	<u>Docenten</u> : Dorien van Rentergem, Jan Blancke, Leen De Zutter, Katrien Vandenberghe, Annemie Natens, Tine Van den Broeck <u>Studenten</u> : Anaïka De Graeve, Tiffany Roeland, Ulrike De Vos, Philippine Lambot, Anaïs Dewaele
Gesprek met werkveld	Frederic Vercaemst, Nele Appelmans, Ann Vidts, Jenneke Cauwels, An Weemaels, Kris Verschueren

Externe reflectie Educatieve bacheloropleiding kleuteronderwijs

1. Inleiding

De externe reflectie kadert in de bewaking van de opleidingskwaliteit in eigen regie binnen Odisee: het zogenaamde ASTOR-traject (**A**udit, **S**tiemateriaal, **T**oetscommissie, **O**pleidingsevaluatie en **R**eflectie). De externe reflectie sluit het ASTOR-traject af. Daarbij wordt door een onafhankelijke commissie, onder supervisie van de cel kwaliteitszorg van de VLUHR, nagegaan of de praktijk van de opleiding beantwoordt aan de visie van de opleiding, in overeenstemming is met de missie en speerpunten van Odisee en spoort met een aantal kwaliteitscriteria.

Omwille van de geldende coronamaatregelen vindt de externe reflectie gedurende twee dagen volledig online plaats. De **deskresearch**, waarbij de commissieleden de kwaliteitsfiches van de opleiding en het daarbij horende stavingsmateriaal doornemen, gebeurt vooraf.

De twee externe reflectiedagen omvatten volgende elementen:

- ✓ Gesprek met de **opleidingsverantwoordelijken**, o.a. over de impact van corona en de recente evoluties in de opleiding.
- ✓ **Speeddating** waarbij de commissieleden tijdens zes individuele gesprekken (drie per campus) vragen kunnen stellen aan docenten en studenten.
- ✓ Een gesprek met **werkveldvertegenwoordigers**.
- ✓ Een **groeps gesprek** tussen de commissie, docenten en studenten.
- ✓ Een afsluitend gesprek met de **opleidingsverantwoordelijken**.
- ✓ Een **afsluitend overleg** waarbij de commissie per kwaliteitskenmerk de belangrijkste conclusies noteert en een score toekent.
- ✓ Een **afroendend moment** waarbij de belangrijkste bevindingen en de scores worden meegedeeld aan de studiegebieddirecteur, de opleidingshoofden en de teamleden.

Het voorliggend rapport bevat voor vijf kwaliteitskenmerken de belangrijkste bevindingen van de commissie en een aantal tips voor de toekomst. Afroendend benoemt de commissie een goede praktijk die door de leden bijzonder werd gewaardeerd en legt ze een kritische vraag voor waarmee de commissie de opleiding wil uitdagen.

Het verslag van het groeps gesprek wordt toegevoegd als bijlage bij het verslag.

2. Rapportering per kwaliteitskenmerk

1-Profiel, leerresultaten en curriculum

Kwaliteitskenmerk
De opleiding heeft een duidelijk, specifiek profiel dat aansluit bij de onderwijsvisie van het studiegebied evenals bij de missie en de strategische speerpunten van de instelling. Uit de acties van het Strategie- en werkingsplan en ander informatief of demonstratief materiaal (o.a. verslagen van het kernteam) blijkt dat de opleiding essentiële elementen uit de onderwijsvisie in de onderwijspraktijk realiseert.   De leerresultaten van de opleiding vormen een heldere en specifieke invulling van de internationaal en landelijk gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten. De leerresultaten zijn geconcretiseerd in kerndoelen, gekoppeld aan opleidingsonderdelen en met het nagestreefde beheersingsniveau zoals beschreven in het competentiemodel van Odisee. Dit is verifieerbaar in de ECTS-fiches en in een matrix waar de relatie tussen de kerndoelen van de opleiding en de opleidingsonderdelen zichtbaar wordt.   Het curriculum van de opleiding sluit aan bij de meest recente ontwikkelingen in het vakgebied, in het werkveld en is maatschappelijk relevant. In het studiemateriaal van de kerndisciplines van de opleiding komen actuele vakinhouden aan bod. De betrokkenheid van het werkveld bij de evaluatie en ontwikkeling van het curriculum is gedocumenteerd (o.a. verslagen van de resonantieraad, de focusgesprekken met docenten over structurele interactie met het werkveld). De impact van resultaten en activiteiten uit onderzoek en dienstverlening op het onderwijs worden exemplarisch aangetoond.

De commissie stelt vast dat de opleiding op beide campussen, naast een gemeenschappelijk deel, een heel specifieke invulling heeft. De beoogde leerresultaten zijn in orde. Afgaande op de gevoerde gesprekken kan de commissie concluderen dat de beoogde leerresultaten ook gerealiseerd worden. Op basis van de informatie in de fiches kon de commissie deze conclusie niet trekken. Het curriculum is mooi opgebouwd met verschillende leerlijnen, o.a. stage, onderzoeklijn, aandacht voor reflectie. De eerste stappen met het oog op de integratie van de onderwijsniveaus kleuter en lager onderwijs zijn gezet.

Tips voor de toekomst

- ✓ De commissie adviseert om de waardevolle initiatieven die al zijn genomen met oog op de samenwerking en integratie tussen kleuter en lager onderwijs, zeker te behouden. De commissie stelt vast dat op dit vlak nog heel wat kansen openliggen. Het is volgens de commissie aangewezen om hier prioriteit aan te geven, zodat de samenwerking op termijn structureel kan worden ingebed.
- ✓ De commissie kon vaststellen dat op vlak van internationalisering zinvolle initiatieven bestaan, maar is van mening dat er nog heel wat ontwikkelingsmogelijkheden zijn. Structurele verankering van internationalisering is wenselijk. Het is volgens de commissie belangrijk om studenten meer te stimuleren en daarbij de focus te leggen op de meerwaarde van internationalisering.

2-Onderwijsleeromgeving en evaluatie

Kwaliteitskenmerk

De onderwijsleeromgeving stimuleert de studenten om een actieve rol te spelen in het leerproces en draagt bij tot een vlotte studievoortgang. Aansluitend op het assessment van het **studiemateriaal** door studenten zijn er, waar nodig, verbeteracties opgestart. Uit de inventaris van de **didactische werkvormen** blijkt een variatie en een afstemming op de opleidingsfases. Een exemplarische **showcase** toont de aansluiting van de leeromgeving bij de diversiteit in de studentenpopulatie, de talentontwikkeling van studenten en de interactie met het werkveld. Uit de **opleidingsevaluatie door studenten** blijkt algemene tevredenheid over de onderwijsleeromgeving.

De beoordeling van studenten weerspiegelt het leerproces en concretiseert de beoogde leerresultaten. De **inventaris van evaluatievormen** in de opleiding toont een variatie die recht doet aan diverse leerstijlen in de studentenpopulatie. De opleiding realiseert een adequate verhouding tussen **ontwikkelingsgerichte feedback** (formatief) en **eindbeoordeling** van studenten (summatief). Uit de verslagen van de toetscommissie blijkt dat **niveau 6** werd behaald en dat andere aanbevelingen van de **toetscommissies** worden opgevolgd.

De onderwijsleeromgeving is zeer goed uitgewerkt. De opleiding heeft veel aandacht voor formatieve evaluatie, waardoor studenten goed bij de les gehouden worden tijdens hun ontwikkelingsproces. Hierdoor ontstaat transparantie tijdens de summatieve evaluatie, zowel voor de stage als voor de bachelorproef. Dankzij de weg die eraan vooraf is gegaan, is het eindpunt geen verrassing voor studenten. De stagelijn is goed uitgewerkt met een geleidelijke opbouw. Studenten worden professioneel begeleid, met veel aandacht voor het omgaan met verschillen. De opleiding speelt in op de lokale context om studenten mee te krijgen in een divers en inclusief verhaal. Studenten van campus Aalst kunnen omgaan met diversiteit; studenten van campus Brussel worden als het ware 'gemarkineerd' in een superdiverse context. Dit weerspiegelt zich echter niet in tewerkstelling in de Brusselse context.

Tips voor de toekomst

- ✓ De commissie stelt op een aantal vlakken verschillen vast tussen beide campussen, bv. de mentorenopleiding, het gebruik van breekpunten bij de stagebeoordeling, de inzet op eigenaarschap van studenten, expertise op het vlak van executieve functies en STEM. Beide teams kunnen nog veel van elkaar leren en de commissie stelt vast dat de praktijk op dit vlak nog niet in lijn is met de intenties. De commissie adviseert dan ook om de voornemens concreet uit te werken in de onderwijsleeromgeving. Het leerplan ZILL (Zin in leren! Zin in leven!) kan daarbij gebruikt worden als hefboom om het leren van elkaar te optimaliseren en dit zowel tussen de campussen als tussen de onderwijsniveaus kleuter en lager onderwijs.
- ✓ De commissie adviseert de opleiding om ernaar te streven de instroom meer (cultureel) divers te maken, o.a. door het creëren van rolmodellen voor de Brusselse context. De commissie is zich daarbij bewust van het feit dat het zogenaamde 'mandaat' voor godsdienst een rem kan zijn voor studenten met een migratieachtergrond.

3-Informatie, voorzieningen en begeleiding van studenten

Kwaliteitskenmerk

De opleiding verstrekt volledige en gemakkelijk leesbare informatie over alle fasen van de studieloopbaan. Studenten vinden op het **studentenportaal** of de **website** op gepaste tijdstippen correcte en heldere informatie over o.a. de programma-opbouw, het onderwijs- en examenreglement, de studie-trajectbegeleiding, de examenresultaten. Uit de **opleidingsevaluatie door studenten** blijkt algemene tevredenheid over de informatievoorzieningen.

Uit een beknopte beschrijving van de **opleidingsspecifieke voorzieningen** op het vlak van bibliotheek, ICT, infrastructuur, sociale voorzieningen blijkt dat deze makkelijke toegankelijk zijn en adequaat in relatie tot de ambities van het studiegebied en de opleiding.

De opleiding beschikt over (meet-)gegevens over **studie (traject) begeleiding** en **in-, door- en uitstroom** van studenten en heeft, waar nodig, verbeteracties geïnitieerd. Uit de **opleidingsevaluatie door studenten** blijkt algemene tevredenheid over de infrastructuur en begeleiding.

Studenten spreken met veel lof over de docenten, de opleidingshoofden en de trajectbegeleiders en appreciëren de laagdrempeligheid. Het team toont grote inzet om studenten mee te nemen doorheen de opleiding. Zo ontvangen studenten individueel advies en extra begeleiding met oog op studeerbaarheid (bv. programma van 4 x 45 studiepunten). De opleiding blijft evenwel bekommerd om het te realiseren eindniveau. De commissie beklemtoont het belang van de eisen die gesteld worden aan de opleiding kleuteronderwijs. De opleiding gebruikt de specificiteit van de infrastructurale verschillen en de omgeving in functie van de opleiding, bv. de snoezelruimte en het blote voetenpad in Aalst, de Brusselse context. De aandacht voor het spreiden van de studielast en de billijke spreiding van opdrachten, wordt geapprecieerd. De opleiding zet in op trajecten voor o.a. HAO-studenten (hoger afstandsonderwijs), zij-instromers en het OKOT-traject (Onderwijskwalificerende trajecten met VDAB-opleidingscontract) en geeft studenten zo een tweede kans of helpt hen om een droom waar te maken.

Tips voor de toekomst

- ✓ Studenten geven aan dat informatie soms te laat komt en/of verwarrend is. Dit heeft o.a. te maken met de huidige transitieperiode op weg naar een nieuw communicatieplatform. De commissie vraagt de opleiding om hier bijzondere aandacht aan te besteden.

4-Betrokkenheid en expertise van stakeholders

Kwaliteitskenmerk

De voor de opleiding ingezette docenten bieden de studenten optimaal de mogelijkheid om leerresultaten te behalen. De **CV's** van het onderwijzend personeel sluiten goed aan bij de toegewezen onderwijsopdracht. Uit de studentenbevraging over het **didactisch handelen** van de docenten (BOLA's – beoordeling onderwijsleeractiviteiten) blijkt algemene tevredenheid en/of zijn **verbeteracties** geïnitieerd. Er zijn **maatrajecten professionalisering** die de onderwijsontwikkeling en –innovatie in het studiegebied stimuleren.

De opleiding stimuleert **betrokkenheid** van interne en externe stakeholders, onafhankelijke peers en experts bij onderwijs en kwaliteitszorg. De opleiding biedt recente voorbeelden aan van een actieve en verankerde participatie van **studentenvertegenwoordigers**. De samenwerking tussen **werkveldvertegenwoordigers /andere partners** en de opleiding heeft een meerwaarde voor beide partijen.

De betrokkenheid en expertise van docenten is groot. De commissie ziet meer mogelijkheden om die expertise onderling te delen. Studenten krijgen de kans om feedback te geven over de opleiding, zowel formeel (bv. enquêtes) als informeel. De commissie is van mening dat er nog heel wat kansen openliggen om het werkveld meer bij de opleiding te betrekken.

Tips voor de toekomst

- ✓ De commissie adviseert de opleiding om de expertise die op beide campussen aanwezig is, onderling meer te delen.
- ✓ De commissie is van mening dat het aangewezen is om het werkveld sterker te betrekken bij de activiteiten van de hogeschool, o.a. bij de uitwerking van het curriculum. De resonantieraad kan daarbij een actievere rol krijgen.
- ✓ Omwille van de kleinschaligheid en laagdrempeligheid van de opleiding verloopt feedback tussen de studenten en de opleiding vaak informeel. De commissie adviseert om de opleidingsstudentenraad daarin een meer actieve en structurele rol te laten spelen.

5-Focusdossier: internationalisering, praktijkgericht onderzoek en/of dienstverlening

Kwaliteitskenmerk
De opleiding maakt een keuze over welk dossier zij willen voorleggen. In het dossier rond internationalisering toont de opleiding dat zij een internationale leeromgeving creëert. Uit het dossier rond praktijkgericht onderzoek en/of dienstverlening blijkt dat de wisselwerking tussen de opleiding en praktijkgericht onderzoek/dienstverlening een meerwaarde heeft voor beide partijen.

Binnen de opleiding is heel wat onderzoeksexpertise aanwezig, o.a. over taalontwikkeling en executieve functies. Studenten worden op een doordachte manier meegenomen in de leerlijn praktijkgericht onderzoek en worden ook ingeschakeld bij lopend praktijkgericht onderzoek. De bachelorproeven hebben een niveausprong gemaakt (in vergelijking met vroeger) en zijn kwalitatief goed. De term 'onderzoekende professional' krijgt betekenis bij de studenten: zij kunnen de 'waarom-vraag' beantwoorden. Er is wederzijdse betrokkenheid tussen opleiding en onderzoek. Zo wordt personeel uit de opleiding ingezet voor onderzoek en omgekeerd. De blog 'Kleutergewijs' (<https://kleutergewijs.wordpress.com/>) krijgt bijzondere appreciatie. De blog is kwaliteitsvol en wordt door vertegenwoordigers van het werkveld aangehaald als een belangrijke en relevante informatiebron. Maatschappelijke dienstverlening krijgt vorm in o.a. Community Service Learning (CSL) in Brussel, huiswerkbegeleiding, tutorprojecten, aandacht voor kansarmoede, enz.

Tips voor de toekomst

- ✓ De commissie adviseert de opleiding om meer systematisch in te zetten op de schrijfvaardigheid van studenten.
- ✓ De commissie wil de opleiding stimuleren om ook op dit vlak meer uit te wisselen over de campussen heen. Onderlinge uitwisseling kan immers een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van onderzoek.
- ✓ De commissie stelt vast dat het accent van praktijkgericht onderzoek nu vooral ligt op de ontwikkeling van materialen en methodieken. De commissie adviseert om voor de toekomst ook na te denken over evaluatie- en implementatieonderzoek om na te gaan of wat ontwikkeld werd ook echt werkt in de praktijk.

6-Algemeen

De voorzitter bedankt de opleiding voor het ter beschikking gestelde materiaal en de open en aangename gesprekken. Met betrekking tot de vijf fiches wordt opgemerkt dat de PDCA-cyclus niet altijd op de bedoelde manier werd beschreven. De Check-fase, als schakel tussen de Do- en de Act-fase, werd onvoldoende uitgewerkt. Dit is een aandachtspunt voor de toekomst.

De commissie wil de opleiding een pluim geven voor de inzet van formatieve evaluatie. Dit is zichtbaar vanaf de visie op evaluatie tot en met de systematische wijze waarop feedback als instrument van leren wordt ingezet. In combinatie met de nabijheid en betrokkenheid van de docenten bij de studenten, is dit een sterk element waarop de opleiding trots mag zijn.

Ten slotte wil de commissie de opleiding uitdagen om meer systematische, onderlinge samenwerking te stimuleren. De commissie is van mening dat de teams meer kunnen leren van elkaars sterke punten, over de campussen en opleidingen heen. Dit is volgens de commissie een uitdaging voor alle stakeholders van de opleiding, zowel het management als de lectoren. De commissie wil de opleiding aanmoedigen om het heft zelf in handen te nemen en de regie hiervoor zelf uit werken, in plaats van af te wachten en beslissingen hierover aan anderen over te laten.

3. Bijlage - Verslag van het groepsgesprek met docenten en studenten

De commissie stelde vast dat de opleiding op weg is naar meer *synergiën tussen beide campussen*. De vraag wordt gesteld welke synergiën er nu al zijn en welke nog mogelijk zijn voor de toekomst. Tijdens het gesprek worden een aantal voorbeelden aangehaald. Er is regelmatig overleg binnen een werkgroep evaluatie. Collega's uit Brussel gaven toelichting bij de manier van werken met breekpunten voor de evaluatie van stages. Op campus Aalst wordt nu bekeken welke aspecten daarvan kunnen overgenomen worden. Een ander voorbeeld is het volgen van elkaars stagebezoeken om zo elkaars cultuur beter te leren kennen. Een docent van Aalst geeft aan 'jaloers' te zijn op het eigenaarschap van studenten in Brussel. Het staat op het verlanglijstje om dit samen verder te bekijken. Voor wereldoriëntatie (WO) wordt regelmatig overleg gepleegd met de opleidingen kleuter en lager onderwijs samen. Het is soms moeilijk om daar voldoende tijd voor te vinden en te maken. Ook over executieve functies en stages vond al uitwisseling plaats. Verder worden mogelijkheden die de campussen bieden wederzijds benut, bv. snoezelruimte in Aalst. Er wordt opgemerkt dat het ook wel goed is om dingen anders te doen op beide campussen. Dit hangt samen met de historische realiteit van beide campussen in een verschillende context en teams met eigen competenties en interesses. De eigenheid van de campus is een meerwaarde op basis waarvan verder kan worden uitgewisseld. De curriculumhervorming kreeg in overleg vorm en daarbij werden ook collega's van de opleiding lager onderwijs betrokken. Voor psychopedagogiek wordt afgestemd met de collega's van alle campussen en alle opleidingen (zowel lager als secundair onderwijs). Afsluitend wordt gesteld dat het zinvol is om samen te werken en van elkaar te leren, maar tegelijkertijd is er de drang naar het behouden van eigenheid (i.p.v. te streven naar gelijklopende curricula).

Aan de studenten wordt de vraag gesteld hoe zij de *studielast* van de opleiding ervaren. Een student getuigt dat de stage heel zwaar is en daar veel tijd voor nodig is. Door corona werd die nog zwaarder (late informatiedoorstroming, code rood tijdens de stage). Voor sommige studenten is het moeilijk om alles in te plannen (lessen, stage, taken en opdrachten), maar dit is sterk afhankelijk van student tot student. Afstandsstudenten krijgen een grote verantwoordelijkheid, bv. wat betreft het zelfstandig verwerken van cursussen. Er zijn dan ook veel HAO-studenten die afhaken. Vroeger communiceren en betere planning zou daarbij kunnen helpen. Studenten zijn het ermee eens dat de opleiding soms onderschat wordt. Dankzij de goede begeleiding van docenten wordt het haalbaar. HAO-studenten hebben bij de start een intakegesprek en kunnen eventueel een traject op maat volgen. Studenten kunnen hierin zelf de eindbeslissing nemen en volgen niet altijd het advies om de opleiding over 4 of 5 jaar te spreiden. Studenten willen sneller gaan en dan wordt het wel zwaar. Met betrekking tot de communicatie wordt door docenten opgemerkt dat informatie nu bij studenten binnenkomt via verschillende kanalen. Er wordt binnen Odisee gewerkt aan een oplossing voor de vereenvoudiging van de communicatie via één duidelijke lijn.

De opleiding wil *creativiteit* stimuleren, gekoppeld aan diversiteit. De vraag wordt gesteld op welke manier creativiteit in de praktijk gestimuleerd wordt.

In de leerlijn creativiteit in Brussel ligt de focus in het 1ste jaar op 'doen', in het 2de jaar op 'denken', met focus op de grootstad en diversiteit in de kleuterklas. Studenten leren creatieve denktechnieken en basisbekwaamheden om om te gaan met diversiteit. Creativiteit komt niet alleen aan bod in de muzische vakken maar er wordt op veel vlakken werk van gemaakt, bv. bij WO, door de pedagogen. De link is flexibel denken, m.a.w. leren denken vanuit verschillende perspectieven, ideeën, mensen. Ook in kader van Community Service Learning (CSL) wordt hierop ingezet. Er is een opleidingsonderdeel 'De kleuter in de superdiverse, meertalige en (groot)stedelijke context' (SMS) waarbij wordt ingegaan op het kijken naar een diverse wereld en dit op verschillende vlakken. De technieken die studenten aanleren om creativiteit te stimuleren, kunnen in alle vakken gebruikt

Externe reflectie Educatieve bacheloropleiding kleuteronderwijs

worden. In Aalst kunnen studenten kiezen voor het geïntegreerd meersporencurriculum (GMC) waarbij ze een alternatief traject volgen met levensbeschouwelijke vakken zonder Rooms-Katholieke godsdienst. Probleem hierbij is dat dit nog niet gedragen wordt door het werkveld en er nog veel dialoog nodig is met de katholieke basisscholen. Studenten hebben immers een mandaat nodig om godsdienst te kunnen geven en maken van daaruit eerder de keuze voor godsdienst dan voor het GMC. Zo kunnen ze zelf godsdienst geven en maken ze meer kans op tewerkstelling in een katholieke school. Bij aanwerving van iemand zonder mandaat, moet de school immers een andere oplossing zoeken.

Uit bevragingen bleek dat studenten niet tevreden zijn over het *niveau van de bachelorproef*. De vraag wordt gesteld naar mogelijke oorzaken hiervan en de stand van zaken op dit moment. Vroeger bestond de eindproef in Aalst uit een innoverend project op de stageplaats en een bachelorproef. Dit leidde tot ontevredenheid. Zo waren de innoverende projecten vaak te weinig gebaseerd op een wetenschappelijke basis. In antwoord op die ontevredenheid werd gezocht naar een nieuwe werkwijze. In het nieuwe curriculum komt vanaf de 1ste fase een leerlijn hieraan tegemoet. Studenten leren observeren, reflecteren ('wie wil ik zijn als leraar'), doen aan literatuurstudie, tijdens supervisie staan ze bewust stil bij het leraar-zijn. Voor de bachelorproef wordt gewerkt met probleemstelling en onderzoeksvragen, literatuurstudie, bronvermelding, enz. Op die manier worden studenten opgeleid tot kritische leerkrachten, die hun weg vinden naar onderzoek vanaf de 1ste opleidingsfase. Studenten leggen doorheen de opleiding een pad af en krijgen de kans om, onder begeleiding, te groeien. In vergelijking met vroeger is er nu wel tevredenheid over de bachelorproef. In Brussel maken studenten een paper in het kader van praktijkonderzoek. Ze kiezen daarvoor zelf een thema om mee aan de slag te gaan en kunnen dat dankzij de voorbereiding in het 1ste en 2de jaar. Het gekozen onderwerp legt een link met de eigen leerkrachtenstijl. Eerst kunnen ontdekken wie je bent en nadien vanuit eigen interesse een onderwerp kunnen uitdiepen, geeft extra motivatie volgens de studenten.

Vervolgens wordt de vraag gesteld naar de manier waarop het *eindpunt voor de bachelorproef* tot stand komt. In het bachelorproefvademecum van Brussel is de cesuurbepaling opgenomen. Per criterium wordt gewerkt met een rubric. Indien een student onvoldoende scoort voor een van de breekpunten (de inhoud, de persoonlijke kritische verwerking of de presentatie), scoort hij onvoldoende voor het geheel. Het mathematische wordt echter weggelaten en het geheel wordt holistisch bekeken. Voor studenten zijn de cesuurbepaling en de breekpunten duidelijk (cf. vademecum). De kans op beroepen is voor de opleiding geen argument om toch mathematisch in plaats van holistisch te evalueren.

In Aalst wordt een bachelorproefgroep begeleid door twee docenten: een collega vanuit de vakexpertise en een collega vanuit pedagogisch oogpunt. De studenten ontvangen tussentijds veel feedback en kunnen voortdurend aftoetsen of het de goede richting uitgaat. Omdat de criteria voortdurend afgetoetst worden, mag het eindpunt in juni geen verrassing zijn. Beide begeleidende docenten geven feedback vanuit de eigen expertise. De aanzet voor de eindbeoordeling (voorstel van eindpunt en een verslag) gebeurt door een docent. De aanloop daar naartoe is door twee docenten opgevolgd.

Met betrekking tot *studentenparticipatie* wordt dieper ingegaan op de manier waarop die vorm krijgt binnen de opleiding. In Aalst is het de intentie van het nieuwe opleidingshoofd om de opleidingsstudentenraad (OSR) terug op te starten en om een studentenvertegenwoordiger op te nemen in het kernteam. Studenten worden nu vooral ad hoc betrokken bij bepaalde zaken. Zo wordt het voorstel van examenrooster voorgelegd aan een groep studenten. In de OSR van Brussel zitten studenten van de drie opleidingsfasen en ook VDAB-studenten. De vertegenwoordigers verzamelen

Externe reflectie Educatieve bacheloropleiding kleuteronderwijs

input voor de vergaderingen bij hun medestudenten. Aan het eind van een opleidingsonderdeel bevaart de docent de studenten over het opleidingsonderdeel. De stem van studenten wordt ook gehoord in de evaluatie. Zo kunnen studenten vanaf het 1ste jaar voor bepaalde vakken mee de evaluatiecriteria opstellen. Aan de jaarvergaderingen (vergadering per opleidingsfase) nemen, naast de betrokken docenten uit die fase, 1 of 2 studenten deel.

Het doorspelen van informatie aan de klasgroepen, is de verantwoordelijkheid van de betrokken studenten. Een mail met het verslag wordt aan hen bezorgd. Studenten hebben er niet meteen zicht op of er rekening wordt gehouden met de resultaten van enquêtes. Studenten hebben wel al gemerkt dat docenten rekening houden met de feedback die ze geven tijdens of aan het eind van een lessenreeks, bv. meer oefeningen nodig, meer feedback over taken.

Studenten krijgen tijdens de opleiding heel wat tips om *naar het eigen functioneren te kijken*, bv. tijdens praktijkgroepen over de stage. Dat is ook een forum voor studenten om zorgen en noden kwijt te kunnen, die vervolgens worden opgenomen door de studiebegeleider. Studenten worden op verschillende manieren gestimuleerd om te reflecteren over de stages, o.a. blog, praktijkgroepen, leergroepen, werkplekieren. De feedbackcyclus van Hattie wordt actief gebruikt door de studenten. Studenten verzamelen veel feedback tijdens de stage (bij mentor, stagebegeleider, bij de kleuters, op basis van filmpjes, ...) en brengen die feedback ter bespreking mee terug naar de leergroepen en de zelfreflectie na de stage. Feedback vragen aan de kleuters gebeurt bv. aan de hand van smileys. Te weten komen wat de kleuters wel en niet leuk vonden, kan de studenten helpen bij hun zelfreflectie.

De *mentorenvorming* wordt op verschillende manieren ingevuld. Op campus Aalst worden twee programma's voorzien. Een basisprogramma voor mentoren die nog nooit een tweedejaarsstudent hebben begeleid. Het basisprogramma omvat drie dagen waarin volgende aspecten aan bod komen: voorstelling van de stage en verwachtingen, hoe studenten begeleiden, hoe studenten beoordelen. Voor mentoren die het basisprogramma gevolgd hebben, is er een verdiepend programma. Daarin worden o.a. nieuwe accenten in de stage besproken. Het volgen van de vorming is een voorwaarde om een derdejaarsstudent te kunnen begeleiden. Tijdens de mentorendag krijgen de mentoren informatie over de verwachtingen, de evaluatieformulieren, de communicatie met studenten, ... De mentorendag is een win-win: naast de uitwisseling over stage en evaluatie, geeft de opleiding ook andere nuttige informatie voor de eigen praktijk door aan de mentoren, bv. over executieve functies. Op de stagewebsite is alle informatie beschikbaar voor mentoren, zowel voor Aalst als voor Brussel, voor HAO-studenten en reguliere studenten. Voor de stagebegeleiding in het 3de jaar HAO wordt, bij wijze van pilot, gebruik gemaakt van het online portfolio MyCompass. Zowel de mentor als de begeleider van de hogeschool hebben toegang tot het online portfolio. Op die manier komt de dialoog tussen student, stageschool en hogeschool tot stand. Het is de bedoeling het online portfolio uit te rollen voor het hele studiegebied. Studenten kunnen ook nog na afstuderen, als beginnende werknemer, gebruik blijven maken van het portfolio.

Voor het werkplekieren in Brussel worden mentoren uitgenodigd om samen met de student de planning voor de stage op te maken. Voor de stage jongste kleuter worden de leerkrachten uitgenodigd om toelichting te krijgen bij de module, bv. hoe van routines leermomenten maken. Tegelijkertijd krijgen de mentoren ook toelichting over de verwachtingen naar de studenten toe. Derdejaarsstudenten worden ingezet om vervangingen te doen in de klas van mentoren die de vorming willen volgen. Toch stelt de opleiding vast dat de opkomst beperkt is, o.a. omwille van de afstand naar Brussel en de vervanging in de klas. Vervanging door studenten wordt nochtans als een win-win beschouwd: de mentor kan de opleiding volgen en de student krijgt de kans om eens alleen in de klas te staan.

Externe reflectie Educatieve bacheloropleiding kleuteronderwijs

Met betrekking tot *internationalisering* geeft een student uit Brussel aan dat de kansen er zeker zijn en dat studenten daarover veel informatie ontvangen in de 2de fase. Omwille van corona gingen geplande activiteiten in het buitenland niet door. Studenten uit Brussel en Aalst gingen samen naar Rotterdam en maakten kennis met o.a. brede scholen, educatieve centra, andere onderwijsystemen. Dit is een voorbeeld van laagdrempelige buitenlandse ervaring waaraan alle tweedejaarsstudenten hebben deelgenomen. Studenten betaalden 150 euro voor een week. Een buitenlandse stage in het 3de jaar is vaak duur en dat is niet voor alle studenten haalbaar. Vorig academiejaar waren er in Aalst inkomende studenten uit Nederland, specifiek voor de module jongste kleuter. Dit was een fijne ervaring die voor herhaling vatbaar is. Collega's van Aalst en Brussel gingen al met Katholiek Onderwijs Vlaanderen naar o.a. Londen.

Afsluitend wordt de vraag gesteld of er onderwerpen zijn die volgens de aanwezigen zeker nog aan bod moeten komen.

- Een student geeft aan dat Odisee heel ondersteunend is naar studenten toe.
- Een docent geeft aan dat tijdens de coronapandemie duidelijk is geworden hoe dicht de docenten bij de studenten staan. Er was op dat moment dan wel geen formele OSR in de opleiding, maar docenten hebben heel veel kunnen opvangen bij studenten, er waren veel informele contacten.
- Het is de wens om blijvend van elkaar te leren, elkaar te inspireren, op maat te werken en te differentiëren.
- Een student getuigt over de differentiatie en ondersteuning vanuit de opleiding en de manier waarop de opleiding studenten helpt om er samen te geraken, rekening houdend met de noden van elke student.